

Vlaanderen
is landbouw & visserij

BEDRIJFSECONOMISCHE RESULTATEN EN TECHNISCHE KENGETALLEN VLAAMSE LAND- EN TUINBOUW

**Methodologisch achtergronddocument voor de resultaten op basis
van het Landbouwmonitoringsnetwerk**

DEPARTEMENT
LANDBOUW & VISSERIJ

WWW.VLAANDEREN.BE/LANDBOUW

BEDRIJFSECONOMISCHE
RESULTATEN EN
TECHNISCHE
KENGETALLEN
VLAAMSE LAND- EN
TUINBOUW

**Methodologisch achtergronddocument
voor de resultaten op basis van het
Landbouwmonitoringsnetwerk**

Deze publicatie werd door het Departement Landbouw en Visserij met de meeste zorg en nauwkeurigheid opgesteld. Er wordt evenwel geen enkele garantie gegeven omtrent de juistheid of de volledigheid van de informatie in deze publicatie. De gebruiker van deze publicatie ziet af van elke klacht tegen het Departement Landbouw en Visserij of zijn ambtenaren, van welke aard ook, met betrekking tot het gebruik van de via deze publicatie beschikbaar gestelde informatie.

In geen geval zal het Departement Landbouw en Visserij of zijn ambtenaren aansprakelijk gesteld kunnen worden voor eventuele nadelige gevolgen die voortvloeien uit het gebruik van de via deze publicatie beschikbaar gestelde informatie.

////////////////////////////////////

VOORWOORD

We willen alle deelnemers van het Landbouwmonitoringsnetwerk en boekhouders van het Departement Landbouw en Visserij bedanken voor het nauwgezet bijhouden van de landbouwboekhoudingen. Dit rapport kon enkel tot stand komen door hun onvoorwaardelijke inzet.

1 INLEIDING

Vanuit het beleid en de verschillende stakeholders in de land- en tuinbouw is er een grote vraag naar cijfers voor de verschillende sectoren en inzicht in de economische situatie.

Dit rapport en de daarbij horende cijfers leveren hieraan een bijdrage. Het rapport beschrijft de methodologie voor de resultaten op basis van het Landbouwmonitoringsnetwerk. De resultaten zelf worden op de website www.vlaanderen.be/landbouw/cijfers gepubliceerd, zodat u altijd de meest recente cijfers kan consulteren.

De resultaten zijn een vervolg en uitbreiding op het rapport van 2015. De cijfers bieden een overzicht van opbrengsten, kosten en marges van een groot aantal sectoren in land- en tuinbouw. Deze economische resultaten worden aangevuld met de belangrijkste technische en economische kengetallen. Bovendien wordt de spreiding tussen de bedrijven aangetoond door zowel de resultatenrekeningen als de kengetallen op te delen in verschillende groepen.

De cijfers worden weergegeven voor de dierlijke productie (varkens, rundvee, pluimvee), akkerbouw, fruit en groenten in openlucht. De resultaten zijn afkomstig van een 600-tal land- en tuinbouwbedrijven die deel uitmaken van het Landbouwmonitoringsnetwerk (LMN). Het LMN wordt beheerd door het Departement Landbouw en Visserij van de Vlaamse overheid. Het vloeit voort uit de verplichting om bedrijfseconomische gegevens aan te leveren aan het Informatienetwerk Landbouwboekhoudingen (ILB) of Farm Accountancy Data Network (FADN) van de Europese Commissie.

De resultaten die weergegeven worden, zijn op basis van bedrijfstakniveau en niet op basis van bedrijfsniveau. De economische resultaten zeggen bijgevolg iets over de specifieke tak van het bedrijf en niet over de economische situatie van het volledige bedrijf. Daarvoor dienen alle aparte bedrijfstakken in rekening genomen te worden. De rekening op bedrijfsniveau kunnen teruggevonden worden op www.vlaanderen.be/landbouw/lara.

In dit rapport gaan we in eerste instantie in op de selectie van de bedrijven en de afbakening van de bedrijfstakken. Vervolgens bespreken we de opmaak van de resultatenrekening en verduidelijken de opbrengsten en kostenposten. We geven ook uitleg over de verschillende delers die in de resultatenrekeningen gebruikt worden. Daarna komen definities van de kengetallen aan bod. Tot slot lichten we toe hoe de opdeling in groepen gebeurt.

2 METHODOLOGIE

2.1 SELECTIE BEDRIJVEN EN AFBAKENING BEDRIJFSTAKKEN

De resultaten die weergegeven worden, zijn op basis van bedrijfstakniveau en niet op basis van bedrijfsniveau. De resultaten zeggen bijgevolg iets over de specifieke tak van het bedrijf en niet over het volledige bedrijf. Daarvoor dienen alle aparte bedrijfstakken in rekening genomen te worden. De rekening op bedrijfsniveau kunnen teruggevonden worden op www.vlaanderen.be/landbouw/lara.

Voor de plantaardige sector gebeurt de selectie per bedrijfstak (bv. wintertarwe, suikerbieten). In de dierlijke sector kan een resultatenrekening opgezet worden per bedrijfstak, maar kunnen bepaalde bedrijfstakken ook samengenomen worden. Er wordt dan een resultatenrekening opgesteld voor een bedrijfstak(groep). Voor een bepaalde sector kunnen zo verschillende resultatenrekeningen opgebouwd worden. Zo wordt voor de sector melkveehouderij o.a. een resultatenrekening gemaakt voor de bedrijfstakgroep melkvee, waarin zowel de bedrijfstak melkkoeien als de bedrijfstak jongvee mee opgenomen wordt, en wordt er een resultatenrekening gemaakt voor melkkoeien, waarin enkel de bedrijfstak melkkoeien opgenomen wordt.

Per bedrijfstak(groep) worden voorwaarden opgelegd. Als de bedrijven voldoen aan de voorwaarden, worden ze opgenomen in de analyse. Er worden geen voorwaarden van specialisatie opgelegd. Dat houdt in dat, mits voldaan wordt aan de opgelegde voorwaarden, voor een gemengd akkerbouw-varkensbedrijf de bedrijfstakken varkens opgenomen worden in de resultatenrekening van de varkens en de bedrijfstakken akkerbouw in de resultatenrekening van de akkerbouw. Per sector worden aparte resultatenrekeningen en kengetallen opgebouwd.

Hierna wordt per bedrijfstak(groep) beschreven welke bedrijfstakken mee opgenomen worden en welke voorwaarden opgelegd worden aan de bedrijven. Vanwege de specificiteit van biologische teelt en productie worden deze nergens mee opgenomen. Deel 2.1.1 geeft een overzicht van de dierlijke en deel 2.1.2 van de plantaardige productie

2.1.1 **Dierlijke productie**

2.1.1.1 **Varkens**

Fokvarkens

De bedrijfstakken biggen, zeugen, beren, opfokzeugen en opfokberen worden opgenomen en enkel bedrijven met minstens 75 zeugen worden geselecteerd.

Afmesting

De bedrijfstak vleesvarkens wordt opgenomen en enkel bedrijven met meer dan 300 vleesvarkens worden geselecteerd.

Gesloten varkenshouderij

De bedrijfstakken biggen, zeugen, beren, opfokzeugen, opfokberen en vleesvarkens worden opgenomen en enkel bedrijven met minstens 75 zeugen én minstens 300 vleesvarkens worden geselecteerd. Een bedrijf wordt als gesloten beschouwd als minder dan 25% van de biggen aangekocht of verkocht wordt.

Vleesvarkens op contract

De bedrijfstak vleesvarkens op contract wordt opgenomen. Enkel bedrijven met minstens 150 vleesvarkens op contract worden geselecteerd.

2.1.1.2 Rundvee

Gesloten vleesveehouderij

De bedrijfstakken zoogkoeien, vaarzen van zoogkoeien en stieren van zoogkoeien worden opgenomen. Er moeten minstens 10 zoogkoeien zijn en niet meer dan 25% van de zoogkoeien mag aangekocht zijn. Daarnaast wordt een gesloten bedrijf gedefinieerd als een bedrijf waarbij minder dan 25% van het jongvee aangekocht of verkocht wordt. De voorwaarde wordt afzonderlijk opgelegd voor het mannelijk en het vrouwelijk jongvee. Het percentage wordt berekend als de verhouding aangekocht jongvee van minder dan 1 jaar oud ten opzichte van de som van het aantal geboren jongvee en het aantal aangekocht jongvee van minder dan 1 jaar, en als de verhouding verkocht jongvee van minder dan 1 jaar oud ten opzichte van de som van het aantal geboren jongvee en het aantal aangekocht jongvee van minder dan een jaar (verminderd met het aantal gestorven jongvee).

Zoogkoeien (incl. vrouwelijk jongvee)

De bedrijfstakken zoogkoeien en vaarzen van zoogkoeien worden opgenomen. Er moeten minstens 10 zoogkoeien zijn en niet meer dan 25% van de zoogkoeien mag aangekocht zijn.

Vleesstieren

De bedrijfstak stieren van zoogkoeien wordt opgenomen. Er moeten minstens 10 stieren zijn en minder dan 25% van de stieren mag aangekocht of verkocht worden. Dat wordt berekend als de verhouding aangekocht jongvee van minder dan 1 jaar oud ten opzichte van de som van het aantal geboren stieren en het aantal aangekochte stieren van minder dan 1 jaar, en de verhouding verkocht jongvee van minder dan 1 jaar oud ten opzichte van de som van het aantal geboren jongvee en het aantal aangekocht jongvee van minder dan een jaar (verminderd met het aantal gestorven stieren). Het gaat hier dus om bedrijven die in hoofdzaak stieren geboren op het eigen bedrijf afmesten.

Aankoop vleesstieren

De bedrijfstak stieren van zoogkoeien wordt opgenomen. Enkel bedrijven met minstens 10 stieren worden beschouwd. In tegenstelling tot de vorige categorie gaat het om bedrijven die vooral stieren van een bepaalde leeftijd aankopen en verder afmesten. Daarnaast worden enkel bedrijven opgenomen waarbij meer dan twee derde (66%) van de stieren aangekocht wordt.

Vaarzen zoogvee

De bedrijfstak vaarzen van zoogkoeien wordt opgenomen. Enkel bedrijven met minstens 10 vaarzen worden opgenomen.

Voor deze bedrijfstak worden geen opbrengsten weergegeven omdat het veelal om interne overgangen gaat waarbij tabelwaarden gebruikt worden in plaats van werkelijke verkoopprijzen. Bovendien is de opfok van het jongvee veelal geen doel op zich, maar staat het in functie van de vleesproductie.

//

Melkvee

De bedrijfstakken melkkoeien, vaarzen van melkvee, stieren van melkvee en reforme melkkoeien worden opgenomen. Enkel bedrijven die minstens 100.000 liter melk produceren en waarbij de gemiddelde melkproductie per koe boven de 4.000 liter per koe ligt worden geselecteerd.

Melkkoeien

De bedrijfstakken melkkoeien en reforme melkkoeien worden opgenomen. Enkel bedrijven die minstens 100.000 liter melk produceren en waarbij de gemiddelde melkproductie per koe boven de 4.000 liter per koe ligt worden geselecteerd.

Vaarzen melkvee

De bedrijfstak vaarzen van melkvee wordt opgenomen. Enkel die bedrijven waarbij de verhouding vaarzen t.o.v. melkkoeien minstens 50% is, worden geselecteerd.

Voor deze bedrijfstak worden geen opbrengsten weergegeven omdat het veelal om interne overgangen gaat, waarbij tabelwaarden gebruikt worden in plaats van werkelijke verkoopprijzen. Bovendien is de opfok van het jongvee geen doel op zich, maar staat het in functie van de melkproductie.

2.1.1.3 Pluimvee

Legpluimvee

De bedrijfstak legpluimvee wordt opgenomen. Enkel de bedrijven met scharrelkippen en minstens 5.000 stuks legpluimvee worden opgenomen.

Slachtpluimvee

De bedrijfstak slachtpluimvee wordt opgenomen. Enkel de bedrijven met minstens 5.000 stuks slachtpluimvee worden opgenomen.

2.1.2 Plantaardige productie

2.1.2.1 Voedergewassen

Volgende bedrijfstakken worden besproken:

- Grasland in hoofdteelt
- Grasklaver
- Deegrijpe maïs
- Deegrijpe maïs aankoop op stam
- Tijdelijk grasland: enkel voorteelt
- Voederbieten

Bij de voedergewassen wordt enkel een kostprijsanalyse weergegeven en komen de opbrengsten niet aan bod omdat ze hoofdzakelijk voor intern gebruik zijn.

2.1.2.2 Akkerbouw

Er wordt enkel rekening gehouden met de marktbaar gewassen, waarbij rekening gehouden wordt met een minimum oppervlakte. Volgende bedrijfstakken worden besproken.:

- Bewaaraardappelen (verschil tussen vroege aardappelen en bewaaraardappelen wordt gemaakt op basis van tijdstip ras/oogsttijdstip) (> 0.5 ha)
- Vroege aardappelen (geen primeur) (>0.25 ha)
- Korrelmaïs (>0.5 ha)
- Chicorei (>0.5 ha)

- Haver (>0.5 ha)
- Spelt (>0.5 ha)
- Triticale (>0.5 ha)
- Suikerbieten (>0.5 ha)
- Wintergerst (>0.5 ha)
- Wintertarwe (>0.5 ha)
- Zomertarwe (>0.25 ha)

2.1.2.3 **Volleveldsgroenten**

Er wordt een onderscheid gemaakt tussen groenten voor de versmarkt (intensief) en groenten voor de industrie (extensief). Indien er geen onderscheid bijstaat, worden deze samengenomen. Volgende bedrijfstakken worden besproken:

- Zaaiajuinen extensief (> 0.5 ha)
- Groene bonen extensief (> 0.5 ha)
- Groene erwten extensief (> 0.5 ha)
- Bloemkool intensief (> 0.1 ha)
- Bloemkool extensief (> 0.5 ha)
- Prei intensief (> 0,1 ha)
- Spinazie extensief (> 0.5 ha)
- Wortelen extensief (> 0.5 ha)

2.1.2.4 **Fruit**

Binnen het fruit worden naast de aardbeien ook de appels en peren besproken. Er wordt een onderscheid gemaakt tussen:

- Aardbeien openlucht volle grond (niet verwarmd)
- Aardbeien openlucht substraat (niet verwarmd)
- Aardbeien toegankelijke kappen volle grond (niet verwarmd)
- Aardbeien toegankelijke kappen substraat (niet verwarmd)
- Aardbeien serre substraat (niet verwarmd)
- Aardbeien serre substraat (verwarmd)
- Appelen Laagstam (> 0.01 ha)
- Peren Laagstam (> 0.01 ha)

2.2 OPBOUW RESULTATENREKENING

2.2.1 **Algemeen**

De resultatenrekening weerspiegelt de toestand van de opbrengsten en de kosten (exclusief btw) van een bedrijfstak of van een aantal bedrijfstakken samen.

In de resultatenrekening worden enkel de kosten en opbrengsten weergegeven van de bedrijfstakken die opgenomen zijn. Dat houdt in dat de kosten en opbrengsten gemaakt voor andere bedrijfstakken op een bedrijf niet meegenomen worden. In het gemengd akkerbouw-varkensbedrijf zullen de kosten die gemaakt worden voor de teelten dan ook niet opgenomen worden in de resultatenrekening van de varkens. Kosten en opbrengsten gemaakt op het bedrijf (bedrijfsniveau) worden toegewezen aan de verschillende op het bedrijf aanwezige bedrijfstakken (bedrijfstakniveau).

//

Onder omzet en aanwas zitten de waarden van alle veebewegingen (inventarisverschillen, aankoop, verkoop, noodslacht, sterfte, geboorte en overgangen) van de dieren. Hierin zitten volgende posten vervat:

Verkoop dieren: Hier worden de werkelijke verkopen geboekt en de noodslachtingen. Bij de varkens en vleesstieren worden hier ook de interne overgangen geboekt. Bv. bij de bedrijfstak fokvarkens zullen bij de verkoop biggen ook de biggen die binnen een bedrijf overgaan naar de bedrijfstak mestvarkens opgenomen worden.

Verkoop (stier)kalveren

Omdat bij de bedrijfstakgroep *zoogkoeienhouderij* enkel de bedrijfstak zoogkoeien en vaarzen van zoogkoeien opgenomen worden, worden de geboortes van de stieren van zoogkoeien geboekt onder verkoop stierkalveren. De geboortes van stieren, die direct overgaan naar de bedrijfstak stieren, is dus een opbrengst bij zoogkoeien.

Bij de bedrijfstakgroep *melkkoeien* komen de geboortes van zowel de vaarzen als de stieren terecht bij de verkoop kalveren.

Aankoop dieren: Hier worden de werkelijke aankopen geboekt. Bij de varkens en vleesstieren worden hier ook de interne overgangen geboekt. Bv. bij de bedrijfstak afmesting worden bij de aankoop biggen ook de biggen die intern overgaan geboekt. Deze interne overgang bij de biggen houdt zowel rekening met de prijs van dat moment als met een gemiddelde toeslag.

Waardeverandering veestapel: Dit is het waardeverschil van de dieren aanwezig op het einde van het boekjaar t.o.v. de dieren aanwezig in het begin van het boekjaar. De waarde van fokdieren wordt gewaardeerd aan een tabelwaarde. De waarde van het gebruiksvee wordt gewaardeerd aan de marktwaarde op 31 december.

Overige: Komt enkel voor bij het rundvee en bevat de overgangen van de dieren. De overgangen tussen de bedrijfstakken die samengenomen worden, vallen weg t.o.v. elkaar (wat bij de ene bedrijfstak een verkoop is, is bij de andere een even grote aankoop). Maar er kan een overgang plaatsvinden van het vleesvee naar het melkvee of omgekeerd. Deze waarden worden dan bij overige geboekt. Bij het melkvee komt de waardeverandering ook onder overige terecht.

Verkoop melk: De waarde van de melk verkocht aan de melkerij of via thuisverkoop, verbruikt in het huishouden of gevoederd aan het jongvee, inclusief kwaliteitspremies.

Verkoop eieren: De waarde van de verkochte consumptie-eieren, of via thuisverkoop of verbruikt in het huishouden

Zoogkoeienpremie: De waarde van de gekoppelde zoogkoeienpremie

Andere opbrengsten: Bevat de opbrengsten die niet afzonderlijk verschijnen op de resultatenrekening voor de desbetreffende bedrijfstak. Omvat onder meer de verhuur van gebouwen, quota en werktuigen. Omvat ook werk voor derden (inclusief eigen vervoer van producten of dieren) en andere diverse opbrengsten zonder prijzengelden, IKZ-vergoeding, wol, vellen en ontvangen dekgelden.

Ook premies die specifiek aan een bedrijfstak toegewezen kunnen worden (agromilieumaatregelen uitbetaald door het Departement Landbouw en Visserij, crisissteun,) komen ook hier voor.

Plantaardige productie

Verkoop gewassen: De waarde van de verkochte gewassen. Ook de in het huishouden verbruikte gewassen en de gewassen die op het bedrijf zelf werden verbruikt, als zaai- en pootgoed, krachtvoeder

of grondstof voor neventakken komen hier voor. Ook de inventarisverschillen worden hier geboekt. De opbrengsten van het vorige boekjaar worden niet mee opgenomen (uitzondering: suikerbieten)

Suikerbieten. Daar wordt er telkens teruggerekend: de opbrengst van het vorige boekjaar die pas een boekjaar later bekend is, wordt effectief bij de verkoop van het vorige boekjaar geteld. Als deze bijkomende opbrengst nog niet bekend is, wordt er rekening gehouden met een raming.

Chicorei: Naargelang men levert in België of Nederland zitten de kosten voor zaai- en pootgoed al dan niet in de verkoopprijs vervat. Om de opbrengsten vergelijkbaar te maken, zijn de kosten voor zaai en pootgoed bij de bedrijven waar die apart aangerekend wordt, afgetrokken van de verkoopprijs. Op die manier komen er geen zaai- en pootgoedkosten voor bij de chicoreibedrijven en zijn alle verkoopprijzen vergelijkbaar.

Voor een aantal teelten *groenten openlucht* die naar de industrie afgezet worden hangt de waarde van de verkoop van het gewas en een aantal variabele kosten (vooral werk door derden en zaai- en pootgoed) af van de afspraken binnen een producentenorganisatie. Afhankelijk van de regionale spreiding van de bedrijven in de steekproef en de aanpassingen van die afspraken binnen een producentenorganisatie kunnen daardoor fluctuaties in de resultaten van die boekhoudposten optreden.

Opbrengst plantaardige nevenproducten: De waarde van de bijproducten van de marktbaar gewassen (stro, kleine aardappelen, hooi, enz.). Indien deze niet apart weergegeven worden, zitten ze bij de overige opbrengsten.

Aanwas aanplantingen: Dit is de meerwaarde van blijvende aanplantingen (fruit en asperges) berekend op basis van het verschil van de inventariswaarde op het einde van het boekjaar en het begin van het boekjaar. De vervangingswaarden worden bepaald op basis van o.a. de leeftijd en de plantdichtheid van de aanplantingen.

Premie verwarringstechnieken: De waarde van de agromilieumaatregel verwarringsstechniek fruitteelt

Overige opbrengsten: Bevat de opbrengsten die niet afzonderlijk verschijnen op de resultatenrekening voor de desbetreffende bedrijfstak. Omvat onder meer de verhuur van gronden, gebouwen, quota en werktuigen. Omvat ook werk voor derden (inclusief eigen vervoer van producten) en andere diverse opbrengsten zoals prijzengelden, vergoedingen schade aan gewassen, vergoedingen wildschade, vergoeding voor schadeloosstelling van ruilverkaveling en dergelijke. Ook premies die specifiek aan een bedrijfstak toegewezen kunnen worden (agromilieumaatregelen uitbetaald door het Departement Landbouw en Visserij, crisissteun,) komen ook hier voor. Winst op doorverkoop wordt niet meegenomen bij de bedrijfstakken.

Variabele kosten

Dierlijke productie

Krachtvoeder: De waarde van de aangekochte krachtvoerders verbruikt tijdens het boekjaar. Deze rubriek bevat tevens de waarde van de eigen marktbaar gewassen die werden verbruikt als krachtvoeder (granen, CCM, enz.). Omvat ook de waarde van melkpoeder en melk gevoederd aan dieren. Indien er bijproducten vervoederd worden bij de bedrijfstakken varkens komen deze ook hier voor.

Variabele kosten ruwvoeder: Bevat alle variabele kosten die verbonden zijn aan de productie van ruwvoeder op het eigen bedrijf en die doorgerekend worden aan de dieren. Dit is inclusief een proportioneel deel van de inventarisverschillen.

Plantaardige productie

Zaai- en pootgoed is de kostprijs voor aangekocht zaad, poot- en plantgoed, verbruikt voor de oogst opgenomen in het beschouwde boekjaar. Deze rubriek omvat ook de waarde van zaad, poot- en plantgoed van eigen bedrijf, verbruikt voor de oogst opgenomen in het beschouwde boekjaar.

De kosten voor jonge bomen en struiken voor de aanleg van nieuwe fruitpercelen zitten hierin niet vervat. Deze worden als investering beschouwd.

Chicorei: Naargelang men levert in België of Nederland zitten de kosten voor zaai- en pootgoed al dan niet in de verkoopprijs vervat. Om de opbrengsten vergelijkbaar te maken, zijn de kosten voor zaad en pootgoed bij de bedrijven waar die apart aangerekend wordt, afgetrokken van de verkoopprijs. Op die manier komen er geen zaai- en pootgoedkosten voor bij de chicoreibedrijven en zijn alle verkoopprijzen vergelijkbaar.

Meststoffen: De waarde van de aangekochte organische en kunstmeststoffen die verbruikt worden voor de oogst van het boekjaar. Dit omvat kunstmestverbruik, het verbruik van organische meststoffen (de aankoop ervan), alsook het gebruik van groenbemesters (het onderploegen) en eventuele schuimaarde, compost en dergelijke. Bedrijfseigen organische meststoffen die verbruikt worden op het bedrijf worden niet gewaardeerd.

Gewasbeschermingsmiddelen: De waarde van de aangekochte bestrijdingsmiddelen die verbruikt worden voor de oogst van het boekjaar.

Energie: de energiekosten worden onderverdeeld in energiekosten verwarming en energiekosten niet-verwarming. Als de energiekosten voor verwarming geen noemenswaardig aandeel innemen, worden de energiekosten samengenomen.

Werk door derden: Hierin zitten de kosten voor werken uitgevoerd door loonwerkers met hun eigen machines (ploegen, zaaien, bemesten, oogsten, spuiten en dergelijke). Ook transportkosten van gewassen en laadkosten worden hier geboekt. Bij de suikerbieten en chicorei bevat dit ook een afhouding voor grondtarra.

Seizoensarbeid: Dit zijn de kosten verbonden aan seizoensarbeiders: de lonen, RSZ en algemene kosten voor seizoensarbeiders. Dit wordt enkel apart weergegeven voor het fruit en een aantal groenten in openlucht. Voor de andere teelten komt dit bij overige variabele kosten.

Verkoopskosten: De som van de kosten voor verpakkingsmateriaal, veilingkosten, commissielonen, controlekosten, afzetfondsen en overige verkoopskosten. Ook de transportkosten van groenten naar de veiling worden hier geboekt. Dit wordt enkel apart weergegeven voor aardappelen, suikerbieten, fruit en een aantal groenten in openlucht. Voor de andere teelten komt dit bij overige variabele kosten.

Bewaarkosten: Bij het *fruit* worden de kosten voor bewaring apart weergegeven. Voor de overige teelten komt dit bij overige variabele kosten.

Steun- en bindmateriaal is de waarde van de gebruikte steun- en bindmaterialen (koord, draad, elastiek, palen, raffia, steunstokjes, enz.). De kosten voor materiaal voor blijvende aanplantingen zitten hierin niet vervat. Deze worden als investering beschouwd. Dit wordt enkel apart weergegeven bij de *teelten onder glas en bij de sierteelt*. Voor de andere teelten komt dit bij overige variabele kosten.

Substraat is de waarde van de verschillende vormen van substraat zoals turf, potgrond, steenwol, kokosmatten of, veenbalen. Dit wordt enkel apart weergegeven voor de *aardbeien, de champignons, de sierteelt en de teelten onder glas*. Voor de andere teelten komt dit bij overige variabele kosten.

Overige variabele kosten:

Hierin zitten alle kosten die niet apart voorkomen op de resultatenrekening. Dit zijn:

Diverse kosten aan teelten is de som van diverse kosten voor gewassen zoals bewaarkosten, schermkalk, plastic, etiketten, teeltbegeleiding, ontledingen en verzekering gewassen

Kosten aan overige materialen is de waarde van de verbruikte bloempotten, plastic (product) en andere plantbenodigdheden.

Mest: Deze post bevat de mestheffing voor het gebruik van kunstmest (bestaat niet meer vanaf 2010).

Vaste kosten

De vaste kosten of structurele kosten zijn kosten die verbonden zijn aan de structuur van het bedrijf en die een invloed hebben over meerdere jaren. Ze worden hier besproken voor zowel de dierlijke als de plantaardige sector.

Afschrijvingen

De afschrijvingen van landbouwinvesteringen gebeuren op basis van de aanschafwaarde (Let op: vroeger gebeurde dit op basis van de vervangingswaarde, ook de jaren in het verleden zijn herrekend naar afschrijving op basis van aanschafwaarde.)

De afschrijvingen worden onderverdeeld in afschrijvingen gebouwen, afschrijvingen werktuigen en installaties, afschrijvingen melkquotum, afschrijvingen zoogkoeienquotum, afschrijvingen suikerbietenquotum en overige afschrijvingen. In de overige afschrijvingen zitten nog de afschrijvingen van grond- en erfverbeteringen, afschrijvingen van nutriëntenemissierechten, notariskosten, drempelvergoeding en aankoop vruchtgebruik.

Voor alle machines of installaties, met uitzondering van trekkers, wordt er gewerkt met een vast afschrijvingspercentage. Voor de afschrijvingen van trekkers is de duur van het gebruik afhankelijk van de intensiviteit van het gebruik. Hoe meer de machine gebruikt wordt, hoe hoger het afschrijvingspercentage en hoe vlugger de investering uit de inventaris verdwijnt. Bovenop deze afschrijvingen wordt nog een waarde van 5% op de boekwaarde geboekt

Fictieve intresten

Jaarlijks wordt een fictieve intrest van 3% toegerekend op het gebouwenkapitaal in eigendom en op het bedrijfskapitaal (levend, dood en omlopend kapitaal). Dit laatste onafhankelijk of dit met eigen of vreemd vermogen gefinancierd is. Fictieve intresten zijn kosten die in realiteit niet gemaakt worden, maar omdat het vermogen vastzit en er geen andere aanwending van het kapitaal mogelijk is (bv. rente op de bank) wordt er toch een vergoeding in rekening gebracht. (Let op: vroeger was dit 5%. Dit is ook voor de jaren in het verleden herrekend naar 3%.)

De fictieve intresten worden net zoals de afschrijvingen onderverdeeld in fictieve intresten gebouwen, fictieve intresten werktuigen en installaties, fictieve intresten melkquotum, fictieve intresten

//

lidgelden en abonnementen, administratieve kosten, milieubelastingen, water en diverse heffingen voor water, verzekeringen burgerlijke aansprakelijkheid en rechtsbijstand, vaste telefoon, gsm en internet, FAVV-heffing, enz.

Betaalde arbeidskrachten is de som van de betaalde lonen, sociale lasten en verzekeringen voor tewerkgesteld personeel. Deze rubriek omvat eveneens de tegenwaarde voor voordelen in natura toegekend aan tewerkgesteld personeel.

Voor varkens (gesloten, contract, afmesting) zitten de kosten voor uitgeschaard vee hier ook bij.

Vergoeding eigen arbeid

Vergoeding eigen arbeid

De vergoeding voor eigen arbeid is een weergave van de (niet-betaalde) familiale arbeid die verricht wordt door de landbouwer en eventuele meewerkende gezinsleden. Die wordt berekend door de arbeidsuren opgegeven door de landbouwer te vermenigvuldigen met een vaste arbeidsvergoeding per uur (i.e. een uurloon). Het uurloon wordt bepaald op basis van de minimumlonen vastgesteld door het Nationaal Paritair Comité voor de land- en tuinbouw, verhoogd met de sociale lasten. In 2017 was dit 16,42 euro (18,92 voor tuinbouwbedrijven).

Vergoeding eigen arbeid ruwvoerders

De toegerekende lonen die verbonden zijn aan de productie van ruwvoerders op het eigen bedrijf en die doorgerekend worden aan de dieren, inclusief proportioneel deel van de inventarisverschillen.

2.2.3 Delers

De waarden van de resultatenrekeningen worden steeds uitgedrukt in euro per deler. Voor bepaalde bedrijfstakken worden de resultatenrekeningen voorgesteld door verschillende delers (bv. melkkoeien: euro per gemiddeld aanwezig dier en euro per 100 liter melk).

Gemiddeld aanwezig dier is het gemiddelde aantal dieren van de desbetreffende bedrijfstak, berekend aan de hand van het aantal dagen dat de dieren op het bedrijf aanwezig waren.

Afgeleverd dier is de som van het aantal verkochte dieren en de dieren die overgingen naar een andere diercategorie (bv. big naar vleesvarken).

100 kg verkocht dier is de hoeveelheid levend gewicht van de verkochte dieren uitgedrukt per 100 kg.

100 kg vleesproductie is de hoeveelheid geproduceerd vlees van dieren, uitgedrukt per 100 kg en berekend op basis van de gewichten van volgende veebewegingen: verkoop + eindinventaris + sterfte – aankoop – geboorte – begininventaris.

100 liter melk (FPCM) is de hoeveelheid geproduceerde, vet en eiwit gecorrigeerde, melk uitgedrukt per 100 liter. FPCM = Fat and Protein Corrected Milk.

1000 verkochte eieren is het totaal aantal verkochte consumptie-eieren tijdens het boekjaar

m hokoppervlakte is de oppervlakte exclusief de ruimte die niet toegankelijk is voor de kuikens (ingang e.d.), maar inclusief de ruimte van de voeder- en drinkbakken.

Beteelde oppervlakte is de totale beteelde oppervlakte, ingenomen door het gewas. Voor akkerbouwgewassen, voedergewassen, fruit en groenten wordt de beteelde oppervlakte uitgedrukt in ha.

//

Krachtvoerdermelk (incl. bijproducten) per melkkoe per jaar	Krachtvoerdermelk wordt berekend door het totaal aantal kg verbruikt (aangekocht en eigen bedrijf) krachtvoeder (inclusief bijproducten) per melkkoe per jaar te vermenigvuldigen met 940 VEM en te delen door 442 VEM. VEM = Voeder Eenheid Melk = de energiewaarde van voeder voor de melkproductie, waarbij uitgegaan wordt van de veronderstelling dat per 443 VEM 1 liter melk geproduceerd kan worden en dat 1 kg krachtvoeder 940 VEM bevat.
Ruwvoerdermelk per melkkoe per jaar	De totale melkproductie in liter per melkkoe per jaar, verminderd met krachtvoerdermelk (melkproductie uit krachtvoeder inclusief bijproducten) per melkkoe per jaar

Gesloten vleesveehouderij

Productiviteit vleesvee	Definitie
Percentage Wit-blauw dikbil	Het aandeel zoogkoeien van het ras 'Wit-blauw Dikbil' in verhouding tot het totale aantal zoogkoeien op eindinventaris
Leeftijd eerste kalving vaarzen van zoogkoeien	De totale leeftijd in maanden van alle vaarzen zoogkoeien die zijn overgegaan naar zoogkoeien (overgangsdatum - geboortedatum), gedeeld door het totale aantal vaarzen zoogkoeien die zijn overgegaan naar zoogkoeien
Aantal vaarzen zoogkoeien per zoogkoe	Het gemiddelde aantal vaarzen zoogkoeien gedeeld door het gemiddeld aantal zoogkoeien
Tussenkalftijd zoogkoeien	Het gemiddelde aantal dagen tussen twee kalvingen van zoogkoeien. Hierbij wordt enkel een tussenkalftijd berekend voor zoogkoeien die kalven in het betreffende boekjaar
Kalvingsindex zoogkoeien	Het aantal levend geboren kalveren uit zoogkoeien en vaarzen zoogkoeien, gedeeld door het gemiddeld aantal zoogkoeien.
Vervangingspercentage zoogkoeien	De verhouding van de som van het aantal overgangen van vaarzen zoogkoeien + het aantal aangekochte zoogkoeien + aantal zoogkoeien inventarisverschil (EI-BI) ten opzichte van het aantal zoogkoeien op begininventaris. Het inventarisverschil (EI-BI) wordt enkel in aanmerking genomen als het positief is.
Sterftepercentage stieren zoogkoeien (> 1 maand)	Het aantal gestorven stieren zoogkoeien (ouder dan één maand) tijdens het boekjaar, gedeeld door 100 maal het aantal opgezette stieren ouder dan 1 jaar. Het aantal opgezette stieren is gelijk aan het aantal dieren op begininventaris ouder dan 1 maand, de aangekochte ouder dan 1 maand en de dieren die geboren worden op het bedrijf en niet verkocht worden of sterven voor 1 maand.
Sterftepercentage zoogkoeien	Het aantal gestorven zoogkoeien tijdens het boekjaar, gedeeld door 100 maal het gemiddelde aantal aanwezige zoogkoeien
Sterftepercentage vaarzen zoogkoeien (> 1 maand)	Het aantal gestorven vaarzen zoogkoeien (ouder dan één maand) tijdens het boekjaar, gedeeld door 100 maal het gemiddelde aantal aanwezige vaarzen zoogkoeien (vanaf leeftijd van één maand)

Gewicht verkochte vleesstieren (> 1 jaar)	Het totale gewicht in kg van al de verkochte vleesstieren (verkocht op leeftijd ouder dan 1 jaar), gedeeld door het totale aantal verkochte vleesstieren op leeftijd ouder dan 1 jaar
Verkoopprijs verkochte vleesstieren (> 1 jaar) per kg	De gemiddelde verkoopprijs per kg van al de vleesstieren, verkocht op een leeftijd van meer dan 1 jaar
Voeders en groei vleesstieren	
Groei vleesstieren per dag (verkocht > 1 jaar)	De gemiddelde gewichtsaanwas in gram van verkochte vleesstieren ouder dan 1 jaar, gedeeld door de gemiddelde leeftijd verkochte dieren ouder dan 1 jaar. De gemiddelde gewichtsaanwas is het gemiddelde gewicht van de verkochte vleesstieren ouder dan 1 jaar - het gemiddelde gewicht bij geboorte.
Krachtvoederverbruik vleesstieren per dag	Het totaal aantal kg verbruikt (aangekocht en eigen bedrijf) krachtvoeder (exclusief bijproducten) tijdens het boekjaar door vleesstieren tijdens het jaar, gedeeld door 365 maal het gemiddelde aantal aanwezige vleesstieren
Prijs krachtvoeder voor vleesstieren	De totale waarde van de verbruikte (aangekocht en eigen bedrijf) krachtvoerders (exclusief bijproducten) door vleesstieren, gedeeld door de hoeveelheid ton verbruikte krachtvoerders door vleesstieren
Krachtvoederkost per kg groei vleesstieren	De totale waarde van het verbruikte krachtvoeder (eigen en aangekochte), gedeeld door de totale groei in kg van vleesstieren. De totale groei wordt hierbij berekend door het gewicht van verkochte en gestorven stieren + gewicht van interne overgangen "uit" + het gewicht op eindinventaris te verminderen met het gewicht van de vleesstieren bij geboorte en op begininventaris, het gewicht van de aangekochte stieren en de intern overgebrachte stieren (overgangen IN).
Ruwvoederkost per kg groei vleesstieren	De totale waarde van het verbruikte ruwvoeder (eigen en aangekochte), gedeeld door de totale groei in kg van vleesstieren. De totale groei wordt hierbij berekend door het gewicht van verkochte en gestorven stieren + gewicht van interne overgangen "uit" + het gewicht op eindinventaris te verminderen met het gewicht van de vleesstieren bij geboorte en op begininventaris, het gewicht van de aangekochte stieren en de intern overgebrachte stieren (overgangen IN).

Aankoop vleesstieren

	Definitie
Sterftepercentage 'aankoop vleesstieren' (> 1 maand)	Het aantal gestorven 'aankoop vleesstieren' (ouder dan één maand) tijdens het boekjaar, gedeeld door 100 maal het aantal opgezette stieren ouder dan 1 jaar. Het aantal opgezette stieren is gelijk aan het aantal dieren op begininventaris ouder dan 1 maand, de aangekochte ouder dan 1 maand en de dieren die geboren worden op het bedrijf en niet verkocht worden of sterven voor 1 maand.

